

יום ד', כ"ד באלול תשס"ח (24 בספטמבר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

בהמשך לעניין **משיח השקר** שהזכרנו בדף אתמול בקשר להרב יהונתן אייבשיץ ...

משיח שקר הוא אדם **שהכריז על עצמו** כעל משיח, ניסה לפעול למען גאולת ישראל - וסופו שנכשל ואכזב. במהלך ההיסטוריה היהודית, חיו היהודים רוב הזמן תחת שלטון זר וסבלו רדיפות, גזירות ופורענויות. וכך, בעתות מצוקה ואסון, קמו אנשים שהכריזו על עצמם שהם המשיח והבטיחו להביא את הגאולה לעם ישראל. היו שהאמינו בתום לב בשליחותם המשיחית, והיו שניסו למשוך אחריהם אנשים תמימים ולנצלם למטרותיהם. דוגמה למשיח שקר **שלא ראה עצמו משיח** הוא **שמעון בר כוכבא**, מפקדו הצבאי והמדיני של מרד בר כוכבא, שהוכתר למשיח על ידי רבי עקיבא - והכזיב: תוצאות המרד היו אסון ליישוב היהודי בארץ ישראל, וחז"ל מיעטו להזכיר אותו במקורותיהם ואף נתנו לבר כוכבא את הכינוי **בר כוזיבא** (מלשון כזב). ונראה שמרבית החכמים הסתייגו מלכתחילה מעמדתו של רבי עקיבא, שראה בבר כוכבא משיח.

[להכרזתו של רבי עקיבא הגיב רבי יוחנן בן תורתא ואמר: **"עקיבה, יעלו עשבים בלחיך - ועדיין בן דויד לא יבוא"** (תלמוד ירושלמי, מסכת תענית, פרק רביעי הלכה ה). ויש הסבורים כי דברים אלה משקפים שתי תפיסות בדבר זהות המשיח ותפקידו: רבי עקיבא ראה במשיח **גואל לאומי**, הפועל בתוך המציאות ההיסטורית למען גאולת עמו; ואילו רבי יוחנן בן תורתא האמין **במשיח לעתיד לבוא**, המתואר בדברי הנביאים ומוצאו מבית דויד והוא יבוא לאחר שיתמלאו התנאים המתאימים (ובהם חזרה בתשובה של העם).]

משיחי השקר בתקופה שלאחר מרד בר כוכבא קמו בתפוצות (**ולא בארץ-ישראל**), דוגמת משיח השקר בתימן (במאה ה-12) הידוע משתי איגרות רמב"ם. משיח שקר זה "אמר להם שהמשיח בארץ תימן" ואז "נקבצו אנשים הרבה" סביבו. לאחר כשנה נתפס בידי השלטונות והוצא להורג.

במאה ה-16 קמו כמה משיחי שקר, והידועים שבהם - **דוד הראובני** ו**שלמה מולכו**, שביקשו לשכנע את היהודים כי הגאולה קרבה וכי יש להתאחד עם הנוצרים כדי לשחרר את ארץ-ישראל משלטון העות'מאנים. שניהם נעצרו בשנת 1532, מולכו הועלה על המוקד באיטליה, והראובני גורש לספרד, וכנראה נרצח בידי האינקוויזיציה.

משיח השקר הבולט ביותר שקם לעם ישראל היה **שבתאי צבי** (המאה ה-17), משיח שקר ומנהיגה של השבתאות, שיחד עם מבשרו ומפיץ תורתו, **נתן העזתי**, **סחף** במשך כשנתיים (1665 - 1666) **את מרבית קהילות היהודים במזרח ובמערב** - באירופה, בצפון אפריקה ובתימן. וזאת על רקע התפתחויות בתחום הקבלה וגם על רקע אירועים חיצוניים ובהם פרעות ת"ח ות"ט. לאחר שנאסר, עמדה לפניו הברירה להתאסלם או למות; הוא בחר להמיר את דתו והיה **לעזיז מוחמד אפנדי**. מקצת מאמיניו הלכו בעקבותיו והתאסלמו, אך מרבית קהילות ישראל קיבלו את צעדו בזעזוע קשה. ואפילו מתנגדיו של שבתאי צבי חשו אכזבה: התאסלמותו של שבתאי צבי היתה ליהודים רבים בגידה של המשיח במאמיניו. התנועה השבתאית המשיכה להתקיים גם לאחר

"כי לא יטש ה' עמו וינחלתו לא יעזב." [תהלים צ"ד 14]

מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **רביעי**

בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!

הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל

יום ד', כ"ד באלול תשס"ח (24 בספטמבר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

התאסלמותו של מנהיגה, משיח השקר שבתאי צבי; ואחד מספיחיה, **יעקב פרנק** (1791-1726), הכריז על עצמו כגלגולו של שבתאי צבי וכמשיח, וייסד כת מאמינים. פרנק היה "אדם מושחת ובליעל... ספק רמאי, ספק מנוול", שהתפאר בבורותו במקורות היהודיים וניהל אורח חיים ניהיליסטי יחד עם מאמיניו. משיחיותו היתה כרוכה בפריקת עול ושחיתות, ללא כל קשר לרעיון המשיחי ולגאולת ארץ-ישראל. פרנק ביקש להקים בפולין יישוב יהודי חקלאי בעל עוצמה צבאית, ובסופו של דבר התנצרו הוא ומאמיניו. כת מאמיניו של יעקב פרנק הגיעה לשיא השפעתה אחרי התנצרות אנשיה, ועם מותו של יעקב פרנק.

[<http://lexicon.cet.ac.il/wf/wfTerm.aspx?id=1117>]

"כִּי לֹא יִטֹּשׁ ה' עַמּוֹ וְיִנְחָלְתּוּ לֹא יַעֲזֹב." [תהלים צ"ד 14]

מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **רביעי**

בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!

הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל